

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Quibus Totum Hominis Christiani Officium Explicatur; Quídkue is fugere,
quid agere debeat, quàm exactissimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindelicorum, Anno M.DCCXII.

VD18 90637038

Authoris Ipsius Ad Lectores Allocutio, Quá Operis hujus finem, &
methodum à se observatam explicat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51633)

AUTHORIS IPSIUS

AD LECTORES ALLOCUTIO,

*Quâ Operis hujus finem, & methodum à se observa-
tam explicat.*

Uo cibo Mater, eodemmet tenella etiam ejus soboles nutritur: quo tamen Mater solido pascitur, ut prosit soboli, in lactis succum liqueat necesse est. Non est proinde, quod miretur Lector, si hoc, quem præ manibus habet, eodem libro, & Pastores ipsos Animarum pascere (absit verbo invidia) & creditas eorundem curæ Animas alere constitui. Quamquam enim harum compluribus, tenellæ, & lactenti proli non dissimilibus, durior, nec iis alendis aptus cibus videbitur; meminisse tamen oportet, Pastores earum Matrum fungi officio, ad quas spectat, eum in mollem lactis succum convertere: multâ, inquam, sedulâque meditatione, quicquid hic legerint, sic in suam vertere substantiam, ut postmodum non magno labore, etsi non parvâ caritate, in animos ignorantium deriven.

Siquod proinde his folijs pretium, gemino illa servire usui poterunt. Primus est; si Pastor, qui ex his arriserit, Discursum seu Dissertationem attentâ mente legerit, mandârâque memoriæ, de quibus in ea agitur, veritates; rationum momenta, quibus istæ adstruuntur, probè perceperit; subinde autem, ut spongia salubri liquore probè imbuta planèque ebria, facili negotio expressam in Audientes diffundat. Qui quidem usus & optimus, & à me præcipuè spectatus est. Alter minùs quidem, sed non omnino inutilis erit; aut ad Aram, populo obversus, aut superiore è loco partem aliquam Dissertationis cujuslibet Parochus legat, exponat, sicque pluribus verbis explicet, ut etiam hebetiores, quod lectum est, intelligant. Erit sanè hoc, frangere panem Parvulis, non ætate, sed intellectu, qui, utpote dentibus destituti, præmandere eum non valent; & quanquam id, quod dicitur, totum audiant, non tamen partitiones, non transitiones, non allata rebus firmandis argumenta distinguunt; hoc autem non intellectu, nihil intelligitur. Legere autem tantùm altâ voce Discursum, ut in illum Liber exhibet, id profectò esset quidem dare Parvulis tamen, sed integrum: eâque re ad amariores lacrymas eum movere, qui queritur, etsi non desit hodie Ecclesiæ Parvulis panis, deesse tamen, qui frangat. (a)

d 3

PAT-

(a) *Thren.* 4. 4.

ALLOGUTIO

Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Siquis tamen Pastorum eâ esset ignaviâ, nescio ipsine magis, an ovibus detrimentosâ, ut aliquid ex obvia, aut selecta Dissertatione legisse contentus, verbum de suo non adderet; et si ille partes officij sui non impleret, non tamen omni laboris qualiscunque fructu esset caritatus. Si enim non semel fugientem jam ægri animam solus listere panis odor potuit; & tamdiu morari, dum aptioribus vires repararet, quidni in re etiam nostra accidere idem possit, ut quamvis tardiores aliqui, crassioresque parùm ex lectis intelligant, illud ipsum modicum tamen vitam eorum tantisper servet, donec aptiores, magisque ad eorum palatum faciente escâ reficiantur?

Operis titulus est: *Homo Christianus in sua Lege institutus*: hoc enim est, quod spectat: Instituire vult Christi affeclam, ac docere, non tam quid credere, quam quid agere debeat. Prius illud summa cum laude, cumulatèque jam præstiterunt insignes viri in Catecheticis suis Institutionibus, magno Provinciarum assensu exceptis: amplior ad alterum relictus est campus. Atque in hoc longiùs excurrere mihi visum est: cum pridem observâssem, non debere quemquam, qui Animarum curam admiserit, sibi persuadere; satis se fecisse muneri, si tenero gregi sanctissimæ Religionis nostræ Dogmata explanârit, nisi etiam Præcepta, quæ servare oportet, ad ulterioribus inculcârit. Quo autem istud modò? an sufficere illa iterum iterumque recitâsse, aut verbis prævisse? minimè id quidem. Necessè omnino est, addere causas, quæ ad illa implenda moveant; addere media, quæ ad implenda juvent. Media, sine causis impellentibus, voluntatem ad finis affectationem non excitant: Causæ sine mediis, non ostendunt, an is obtineri possit. Mediis ergo causas, & has illis hîc conjungere visum est.

Hâc re factum est, ut tres in Partes Liber totus partiendus esset, ita argumento ipso, quod tractamus, exposcente. Prima complectitur Præcepta, quibus Lex Christiana constituitur. Altera demonstrat immanem malitiam Peccati, quo illa violantur. Tertia suggerit Media, quibus violatio hæc aut caveri possit, aut saltem emendari.

Non placuit Dissertationem Dissertationi ita innectere, ut hæc illam necessario post se trahat, sed ut seorsim quælibet tractabilior esset; haud aliter ac moneta, tantò est ad usum promptior, quantò est minutior. Sed ne nexum quidem desiderabit, qui Dissertationes singulas perpenderit accuratius; et si re ipsa illum facere, quàm ostentare maluerim. Et verò est hic, quem indico.

Id propositum Legibus est in Christiana Republica, efficere, ut homo Christianus rectè se habeat ad DEUM, hujus Reipublicæ Principem; & ad Proximum, ejus membrum: quo fiet, quisquis rectè se ad hunc utrumque habuerit,

AD LECTORES.

buerit, nec secum ipso malè se habere possit. Hinc Parte primâ, primissis ijs, quæ ad Verbum DEI, seu Særas Conciones pertinent, sine quibus hæc Christianæ vitæ norma non addiscitur, initium ab illo duco, quo Christianus ab omnibus distinguitur, qui aliam Sectam profitentur, à vera, inquam, Fide. Hæc autem, siquidem viva est, & non mortua, ac Fidei quodammodo simulacrum, nec Specarere potest sociâ, nec Charitate: ostenditur proin Christiano, quâ ratione Fides verum finem ultimum manifestet; Spes verò ad illum tendat & anhelet; Charitas denique eidem adhærescat.

Hæc porro adhæsiō, quam intendit Charitas, non alio, quàm plenâ, perfectâque omnium DEI Præceptorum observatione absolvitur. (b) *Si diligitis me, mandata mea servate.* Accedimus proinde ad ista Præcepta, & ne latius vagemur per omnia, sistimus intra limites decem illorum, quæ in Monte Sina suo DEUS ore tradidit, suo digito describit: ad hæc enim denique cetera reducuntur omnia. Illa siquidem vel Naturalia sunt, vel, ut loquitur, Positiva. Naturalia caractere indelebili mortalium omnium animis altissimè inscripta, duo illa sunt. *Quod tibi fieri nolis, ne feceris alteri. Quod fieri velis tibi, fac & alteri facias.* Atque hæc quidem, Angelici Doctoris sententiâ, (c) ita Decalogo continentur, sicut Principia in Conclusionibus, sic inquam, ut in frugibus semina, quæ apertis illis mox ipsa in se apparent. Positiva autem sunt, quæ ingenti multitudine à viris Sapientibus subinde sunt lara: hæc quoque Decalogo continentur omnia, longè tamen aliter, quàm altera Naturæ, & scilicet, ut Conclusiones in Principijs, ut fruges in seminibus, non in se, & reipsâ sed virtute tantum & efficientiâ, sic ut non nisi à peritis cognoscantur. Respondebunt igitur primæ Tabulæ Præceptis Disertationes illæ, quæ ad id serviunt, idque spectant, ut homo ad DEUM rectè se habeat: alterius autem Tabulæ Præceptis aliæ, quæ de ordine tractant, quo rectè se is ad alios homines habeat: ea autem serie se consequentur, quæ Mortalibus hodie Theologi familiaris est, quos duces hac in re sum secutus.

Legem sequitur ejus violatio, quæ generatim, speciatimque considerari potest. Speciatim illam Parte prima suis ubique locis attendimus: quâ enim operâ de quovis præcepto ostenditur, quomodo impleatur, eadem ostenditur, quo violetur. Generatim igitur adhuc perpendenda restabat, quod Parte secundâ facere conari sumus, quâ id maximè egimus, ut, tanta mortalium multitudo, quâ incogitantia, quâ infirmitate peccans, tandem aliquando agnoscat, quanta sit Peccati gravis malitia: quod ipsum etiam cum duobus è capitibus cognoscatur, ex eo inquam, quod Peccatum in se est, & ex eo, quod est in effectis funestissimis; ut illud priore modo contempleremur, perpendimus, quomodo DEO, in quem vera propriaque injuria semper est, semetipso opponatur, ac re-

pu-

(b) *Jean. 14. 15.* (c) *1. 2. q. 100. art. 3. c.*

ALLOCUTIO

pugnet: dein quàm immenso illud odio Deus prosequatus; quæ res non paucis sanè quàm utilibus Dissertationibus campum præbuit. Effecta autem ejus omnino funesta rimantibus, primò se obrulerunt bona maxima, quibus nos privar; mox mala ac damna, quæ infert gravissima. Et quia quidquid vel atrox, vel amabile, vel admiabile Gratiæ ordo complectitur, id omne ad Peccati extirpationem refertur; ex his quoque omnibus ea haurire conati sumus, quæ omnium animos à Monstro hoc turpissimo vehementissimè alienent.

Quia autem sola tanti mali, quod ex Legis violatione nascitur, cognitio utilitatis afferret nihil, nisi & remedia ad manum essent, quibus tantam calamitatem evitare, aut si in eam incidere contigisset, ex eadem emergere liceret; hinc Parte terrià, primo quidem demonstratur, quanti intersit post prævaricationem in misero illo statu moras nullas necere, multòque magis ad extrema vitæ momenta emendationem non differre; mox ad necessitatem, summamque Orationis utilitatem ostendendam transitur, quâ sine neque Dei Gratia obtineretur, neque sine Gratia quidquam sperari boni potest. Ab Oratione progredimur ad Sacramenta, tanquam certi tantum generis peccatorum remedia, nunquam tanti æstimatione, quanti æstimari summo jure digna sunt. Cùm autem remediorum planè omnium, sive quæ cujusvis, sive quæ certi generis peccatis curandis serviunt, usus frustra sit, nisi quis illa caveat, quæ sua vi ac pellaciâ ad Peccatum pertraxerunt; à Sacramentis, ad agendum de pravis occasionibus progredimur, quæ omni conatu fugiendæ sunt, eæque sigillatim proponuntur. Subinde postquam etiam de ijs auxilijs actum est, quæ cùm extra nos sint, plurimum tamen etiam ad salutem conferre possunt, è Cælo, nostræ æternæ felicitatis cupidissimo, subministrata, toti operi finis imponitur, de præparatione ad Mortem, quâ ad possidendum ultimum nostrum finem trasimus, differendo: atque hæc totam Christiani hominis vitam complectitur, quæ si est; qualem oportet, tota est, ad mortem præparatio.

Hæc operis series, & partium nexus est. Non tamen ea severitate partitio ista servata, ut veritum censeremus id, de quo alicubi ex destinato agitur, loco aliquo alio attingere. Sunt nonnulla, quæ iterum iterumque attingimus, monuimus, inculcavimus: cùm ita res ferret, & occasio: Nec temerè tamen. Experti enim scimus, non uno ictu annosas quercus sterni. Rudis populus parùm cordi habet illa monita, quæ vix semel auriterù audit. Quæ autè inculcantur & ingeruntur identidem, eorum sensim crescit æstimatio: cùm facilè sibi etiam rudes persuadeant; eo sine clavo machinam aliquam vix aut ne vix quidem posse consistere, qui toties tunditur, & tam sollicitè firmatur. Neque verò in rudes tantùm, sed in omnes planè animos altiùs descendunt veritates vel auditæ sapius, vel cogitatæ diligentius. Quâlibet vasta Elephanti moles in saxo, per quæ semel duntaxat ambulat,

lârit,

A D L E C T O R E S.

lârt, sui vestigia non relinquit: ac quem sæpe terunt, tandem etiam formicæ euntes redeuntesque lapidem atterunt.

Et hæc de rerum tractandarum ordine. Ad formam autem dicendi, seu stylum, quod attinet, placuit in Opere, quod ad docendum refertur, uti vocibus perspicuis & proprijs, ut tantò quisque faciliùs intelligeret, quod proponitur. Eloquentiam enim clavis instar esse oportet, quæ tantò est suo in genere perfectior, quò ad referendum, quod clausum est, aptior, quacunque materiâ, ligno an auro, constitet. (a) *Quid prodest clavis aurea si aperire, quæ volumus, non potest, dicebat olim S. Augustinus, aut quid obest lignea, si potest?* Si tamen & aurea & lignea perinde ad referendi finem idonea est, nemo est, qui non auream præoptet. Id proinde curatum est, ut stylus, si minùs illustris & splendidus, qualem quidem, egestatis meæ conscius, adhibere potuisset non gloriatur, nudus tamen & omni ornatu qui animi oculos oblectaret, vacuus non esset. Quamquam fortasse non deerit, qui existimet, plusculum hîc esse ornamentorum, quàm res & finis, qui spectabatur, poscerent; cum non eruditis tantùm, sed indoctis etiam propositum fuerit scribere. (b) *Sapientibus, & insipientibus.* Sed velim meminisse eum, qui ita opinatur: non licuisse in hoc seu loquendi, seu scribendi genere uti figuris, quibus legentes, audientesve excitarentur; quales esse solent Interrogationes, Ironiæ, Apostrophen, allæque, quibus velut in scena variè, & mutatâ quodammodo personâ, illi utuntur Oratores, quibus eloquenter dicere, ipsâque dicendi ratione attentum tenere auditorem propositum est: eas autem ad Conciones tam præclaris dotibus opus est, quas in omni animarum Pastore, qui hac meâ opellâ usus est, querere aut sperare, prudentis non est. Alijs ergo ad Auditorem attentum reddendum, conservandumque medijs utendum erat. Talia autem in familiari ejusmodi institutione fore arbitratus sum, similitudines, exempla, eruditionem multiplicem, aliâque curiosa; quæ dum virtuti imaginatrici blandiuntur, intellectum etiam delinunt, ut, ne sua illam voluptate priveret, veritatem audire minimè detrectet: quæ profectò minùs grata, & invisâ etiâ accideret, si omni destituta ornatu ac elegantia se oculis offerret. Hinc etiam mirum videri debet nemini, si illa, sacris ceteroquin suggestis propria, non adest verborum congeries, quæ genus quoddam dicendi vehemens ac concitatum postulat. tono humili minimè contenta. Nam etiam non omnes, quibus ista scribimus, eâ sunt vocis ac laterum firmitate, quâ generi huius dicendi sufficiant. Neque verò id necesse est. Non enim clamando tantùm & perstrependo somnus dormientibus excutitur. Sic quidem non dormientem, sed mortuum, & suo volutatum in sanguine Holophernem, qui illi à cubiculis erant, excitare conati sunt. (c) *Ante ingressum cubiculi perstrependentes, excitandi gratiâ, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed à sonantibus Holopherner*

(a) de Doctr. Christ. l. 4. c. 11.

(b) Rom. 1, 14. (c) Judith, 14, 9.

A L L O C U T I O

evigilaret. Alius somnum pellendi, & tumultuoso illo fortasse efficacior, certè suavior modus est, si lumen in dormientis cubiculo clarum & micantissimum accendatur: hoc enim illum & dulciter & potenter excutit. Sic in carcere dormientem Petrum Cœlestis Genius excitavit, dum immisâ fulgentissima luce dormire porro vetuit. Hanc rationem isto in libro tenere studuimus, Voluimus excitare è somno peccati eo absorptos, non tumultu excitato, sed vivi fulgentisque luminis accessi virtute. Ad lumen autem ejusmodi animandum augendumque incredibile dictu est, quantum valeant aptæ vivæque similitudines, cum earum ope probè admodum percipiantur, quas auris excipit, veritates.

Ceterùm id præcipuè, non negârim, hoc libro spectatum est, ut usui esset sacris animarum Pastoribus & Rectoribus; non ita tamen, quin etiam à quocunque allo, cujuscunque gradus ac conditionis lectus, sive alijs ille præsit, sive subsit, plurimum allaturus sit utilitatis. Non aliter, quàm in Tabulis nauticis accidit. Navarchorum illæ maximè usibus elaboratæ sunt. Nautarum tamen, & Vætorum etiam cuilibet licet illas contemplari, curiosè, minutimque volvere & examinare; ut sciat, quos jam scopulos feliciter declinârunt, & qui deinceps fugiendi supersunt: quot jam viarum in Mari confecta sint spatia, quantum conficiendum restet, quorum ventorum timendi sint flatus & furæ; quorum afflatu fecundissimâ navigatione in portum sint propellendi.

Si quo autem casu aliorum planè hunc librum suis & manibus & oculis dignaretur, spero equidem nunquam abjiciendum ab ijs, qui Sacris, quas dicimus, Missionibus dant operam; qui ut alios divini verbi Præcones dicendi ardore ac vehementiâ superant, *evangelizant virtute multa*, ita nunquam dissertationum istarum teporem perosi minùs illas caras habebunt; quo enim ipsi calent ardèntque igne, hoc etiam frigidus istos carbones afflare & accendere scient. His igitur, præquam alijs, tanquam fidis socijs in quærendis Animabus, magisne neglectis, an semet negligentibus? hos meos labores affectu propensiore offero. Quid autem dico, offero: imò offerimus, ego & ille ad eò mihi intimus, ut vix à me ipso illum distinguam; quod tamen nullâ ipsius injuriâ dixerim. Est hic P. Joannes Petrus Pinamontius, meus in sacris per pagos villasque excursionibus localis individuus; qui ut quinque serè lustrorum spatio mecum observavit, quanta sit agrestium populorum, divini verbi Præconibus destitutorû, necessitas ac indigentia; ita longo jam à tempore stimulos mihi admovere non destitit, ut in librum hunc lucubrandum incumberem, ad eò ut fidelem omnino operam ipsemet jungeret, quâ adjutus illum inchoarem, invenirem, aptè cuncta disponerem, extremam denique manum imponerem. Igitur ut animo, ita & sensis ac judicijs uniti, ijs, quos dixi, Missionarijs Apostolicis hoc, qualecunque est, Opus offerimus; non dubiâ spe, quin si rationum ac momentorum, quæ afferimus utique non pauca, cuspidi ad intellectum expugnandum, hastam ipsi adjunxerint humanæ vivæque

AD LECTORES.

que virtutis ac efficaciz, multo que magis si hastæ & cuspidi, divini adjutorij accesserit brachium; fortassis non inutilia illa experturi sint ad insignes victorias, quas toto passim Mundo, tanto commodo, ex styge referunt, ad Divinæ incrementum gloriæ, cui propagandæ iisdem quidem armis cuncti, sed non iisdem sub insignibus aut vexillis militamus.

Quæ causa fuit, ut hæc, quæ porrigo, arma omni studio adlaborarem cedere ac fabricare in officina notissima passim ac æstimatissimâ; in officina inquam, Summæ S. Thomæ Doctoris Angelici: Atque ita ut confido me ejus adjutum ditæcûmque præsidio, & ope cœlesti, non aberrâsse in tot, tamque varijs de multiplici Christiani hominis officio, doctrinis & assertionibus, ipsius autoritate maximam partem nixis; ita rationi consentaneum duxi, cui ista debeam, palam profiteri, & animi, tanto Doctori devotissimi, quo manifestus, hoc perænius statuere monumentum.

* * *

